

Wat het broeden der puttertjes van den Heer Wolda betreft hebben we niet die volstrekte zekerheid. Wel staat voor ons vast, dat ze gebroed hebben in hun domicilie, dat we daar ontdekt hadden. Ook zag de Heer Wolda heel hoog in een larix een nest, waarbij hij een vink en een putter waarnam, maar zekerheid konden we niet krijgen. Die hebben we ons dezer dagen trachten te verschaffen door met een lange ladder erbij te klimmen. Het nest was voor een deel al verregend en verloren gegaan, zoodat, hoewel we zelf eigenlijk wel overtuigd zijn met een putter te doen te hebben, het bewijs alleen negatief kan zijn. Het nest zou ook van een vink kunnen zijn. Hiertegen valt aan te voeren:

1°. De groote hoogte (± 10 M.) voor een vink buitengewoon (wij namen een dergelijk hoog vinkennest nooit waar, wie wel?)

2°. De constructie van het nest, voor een goed deel bestaande uit *worteltjes* (wie nam dat ooit bij een vink waar?) Maar afwijkend van ons eerste puttersnest, dat prachtig als vergelijkingsobject dienst deed, geen plantenwol of zaadpluis, maar *papier*, terwijl we ook veertjes vonden. Of die veertjes nu voor den bouw gediend hebben, konden we niet meer uitmaken; bovendien laat de litteratuur ons hier geheel in de steek, terwijl het al of niet hebben van veer een veelbeteekenende kwestie is. Thijsse zegt (Vogelboekje) wel veer; Buekers geen veer; Pelt Lechner spreekt niet van veer; Brehm (nieuwste uitgave) wel veer; Kleinsmidt geen veer. Blijkbaar weet men geen weg met die veerenkwestie. Hoe is het, heeft men zoo weinig materiaal of steunen de beweringen hier niet op, of heeft de putter dan wel en dan geen veer? Onomstootelijk staat vast, dat bij ons puttersnest geen veer werd gebruikt.

K. W. L. BEZEMER.

EEN VERWAARLOOSD GESLACHT.

 R zijn sommige plantenfamilies of geslachten, die door de aankomende natuuronderzoekers als het ware stelselmatig gemeden worden, hetzij omdat men ze niet interessant genoeg vindt, hetzij omdat ze als te moeilijk worden beschouwd. Dat zijn nu niet anders dan vooroordeelen. Iedere plantengroep blijkt des te interessanter te zijn, naar mate men haar beter bekijkt en in dezelfde mate verdwijnt ook de moeilijkheid. Wie zich eenmaal met die verwaarloosde families gaat bemoeien is al spoedig verbaasd en verdrietig, dat hij er niet eerder naar had omgezien en verheugt zich binnen zeer korten tijd, omdat het landschap hem nu alweer veel rijker toeschijnt en iedere wandeling weer nieuwe schoonheid brengt. Zoo blijft je altijd jong.

Laat ons daarom de Ganzevoetfamilie nog eens onder handen nemen of Braam en Havikskruid en Wilg en Roos, de Grassenfamilie en de Cypergrassen of desnoods alleen maar het geslacht Zegge of Carex. Hoe dikwijls heb ik al hooren

beweren: die zeggen, daar doe ik niet aan, dat is goed voor den een of anderen snuffelaar."

Dit nu is buitengewoon dwaas, want de omgang met de Zeggen is allerm minst snuffelaarswerk. Ga maar eens even na, welk een belangrijke plaats zij innemen in het landschap, in de vervorming van het landschap en welk figuur zij maken bij de wisseling der jaargetijden. Mij dunkt, zelfs de minst plantkundige wandelaar moet in Mei getroffen worden door de dikke zwarte of purperbruine bloeiaren

Fig 1. Plumzeggeformatie gemengd met oeverzegge.

Foto G. Bosch.

van de oeverzeggen, zooals die dicht gerijdt staan lang den oeverzoom, hoog uitstekend boven de gele dotterbloemen of de fijne witte en rose Valeriaantjes. Later veranderen die donkere aren in heldergele meeldraadmassa's en de plant schiet al hooger op met breede blauwig groene bladeren of smaller donkerder loof, al naardat we te doen hebben met de echte oeverzegge *Carex riparia*, met de moeraszegge, *C. acutiformis* of met den een of anderen bijzonderen vorm. Op verscheidene plaatsen nemen deze beide zeggen aan den oever of in de plas groote uitgestrektheden in beslag en vormen dan een oeverzeggenbestand, een *Caricetum ripariae*. Dergelijke bestand-vormende zeggen zijn er meer en het is natuurlijk de heilige plicht van den Zegge-student, om te zorgen, dat hij met deze soorten het eerst op de hoogte is.

Daar is in de eerste plaats de Zandzegge der duinen en zandverstuivingen, *Carex arenaria*. Hoe aardig neemt die bezit van leeg- of volgestoven zandvlakten of van verlaten cultuurvelden. Als er geen concurrerende planten komen opdagen, dan heeft hij in een paar jaar tijds het heele veld kris kras doorweven met zijn lange wortelstokken en het geheel is een soort van stug grasveld geworden, donkergroen of geelgroen en overwuid door eenigszins havelooze bruingele bloeiaren. Hier en daar in de duinen of op de hei hebben wij echte zandzegge-steppen.

In de hoogveenplassen en heidemerén treedt weer een ander op, de sierlijke snavelzegge, *Carex rostrata*, die daar met waterdrieblad, *Menyanthes trifoliata* om den voorrang strijdt. Soms heeft de oever een breeden zoom van dat drie blad; een eindje verder krijgt de zegge de overhand en zien we tot in tamelijk diep water zijn grijsgroene stengels met de opgerolde bladeren en de aardige bloeiaren met de zeer typisch gevormde urntjes. Die urntjes der zeggen, ja daar komt de snuffelaar bij te pas. Zij zijn bij de verschillende soorten verschillend gevormd en leveren zeer belangrijke kenmerken voor het determineeren. Met een tienmalige vergrooting, zelfs bij minder, zijn alle bijzonderheden echter prachtig te zien. Bovendien blijven ze in de gedroogde planten even duidelijk, zoodat de zegge-verzameling altijd zeer bruikbaar materiaal blijft geven.

Doch laat ik eerst nog eens een paar bestand-vormers noemen. Een van de allerbelangrijkste is wel de Pluim-zegge, *Carex paniculata*. Die vormt op den duur al zeer bijzondere landschappen; de bulten- of belten-formatie in het veenland. Zoolang hij jong is, lijkt er niet veel bijzonders aan te zien, maar als hij ouder wordt en het aantal vertakkingen van zijn wortelstok grooter wordt, dan vormt zich een eng aaneengesloten complex van stengels, dat zich ieder jaar verbreedt en zoo ontstaat langzamerhand een dikke, vrij hooge pol, met op zijn top bloei en bladstengels sierlijk overhangend naar alle zijden. Het geheel lijkt dan wel wat op zoo'n Australischen Grasboom. Soms vindt ge deze belten op rijen in het rietland langs de oevers der waterloopen, elders hebben zij zich in alle richtingen ontwikkeld en heeft er zich een uitgebreid beltenland-schap ontwikkeld: allemaal kleine eilandjes op dikke stelen met smalle modder- of watergeulen er tusschen. Het betreden van een dergelijk landschap stelt hooge eischen aan beenvastheid, vlugheid, overleg en nog een stuk of wat deugden en eindigt meestal met een modderblad. Die belt-koppen vormen zeer geliefde nestplaatsen voor vogels, niet alleen voor eenden en talinkjes, maar ook vooral voor de kleintjes, zooals snor, baardman, rietgors, rietzanger en blauwborstje. Daarbij komt nog, dat ze gaandeweg ook weer begroeid raken met andere planten: moerasvaren, riet, moeras-walstroo, stekelvaren en zelfs met elzen en berken. Als die boomgroei toeneemt, dan kan het gebeuren, dat de belten zelf afsterven en te niet gaan en dan komen die boomen op steltwortels te staan, wat er al zeer vreemd uitziet. Op den duur houden die boomen het niet uit en het water krijgt weer de overhand. Een dergelijk landschap met zwaai-elzen vindt men aan het zuidoende van de Oude Goog in de Ankeveensche plassen, waar men trouwens de Pluimzegge-formatie van a tot z kan bestudeeren. Ook in het Naardermeer laat deze zegge zich sterk gelden en zeer merkwaardig is ook de formatie van *C. paniculata* in het elzenbosch aan het Meertje van Caprera tusschen Bloemendaal en Meerenberg. Voor die plaats wordt ook de aanwezigheid aangegeven van een andere beltzegge n.l. de Stijve zegge *C. stricta*, maar ik geloof niet, dat die daar nog staat. *C. stricta* behoort meer thuis in Oostelijk Nederland, wij hebben er in het Korenburgerveen heel mooie partijtjes, want *Stricta*-bulten zijn van *Paniculata*-bulten al dadelijk aan de

bloeiwijze te onderscheiden. Ook bestaan er nog bulten, die niet door zeggen, maar door echte grassen gevormd worden daaronder in de eerste plaats de *Molinia*-bulten, die we zoowel aantreffen in het heidegebied als in lage venen en duinpannen.

In de duinpannen vinden we vaak bestanden van de kleine gele zegge, *Carex Oederi*, en van de typische Gele zegge, *C. flava*, die op Terschelling hier en daar als alleenheerscher optreedt en dan aardige kleurmassa's vormt langs de randen van vochtige duinvalleien. Een verwante soort, die nog al zeldzaam heet, de Gestrekte Zegge, *Carex extensa*, treedt in groote hoeveelheid op in enkele duinvalleien op Texel, met name in de betrekkelijk jonge vallei, de Geul, die hierom

Fig. 2. Een landschap met bulten van Pluim-zegge.

Foto G. Bosch.

en om de duizenden zonneroosjes, die er staan en nog om andere redenen, verdient om geteld te worden onder onze merkwaardigste natuurmonumenten. Nog weer een ander lid van deze groep n.l. de Zilte Zegge, *Carex distans*, beheerscht het landschap van slijkig-zandige stranden of weiden in het stormvloedgebied. Ik zag hem het mooist op Ameland langs de zuidzijde van den buitengewoon interessanten stuifdijk, die het eigenlijke eiland verbindt met de Oerderduinen.

De wijd-geaarde zegge, *Carex remota*, is wel geen bestand-vormer, maar komt mij hier toch te pas, om dat hij op sommige plaatsen in ons land zoo voor deelig uitkomt, dat hij de bewondering opwekt der wandelaars. Langs het beekje aan den Sint Jansberg bij Mook ziet ge de sierlijke, glanzig donkergroene groepen van deze plant over het stroomend water heen buigen alsof zij daar opzettelijk

ter versiering geplant waren. In de duistere standplaats onder de beuken, worden de stengels en bloeiwijzen gerekt en ijl en hangen over in fijne strengen. Onze yrind, de Pluimzegge, *C: paniculata* groeit hier ook, maar gedraagt zich tamelijk bescheiden en brengt het niet tot zulke groote bulten als in het lage veen. Maar wat merkwaardiger is, hier heeft zich ook de bastaard tusschen de Pluimzegge en de Wijdaarzegge, vertoond, die bekend is onder den naam van *Carex Bönninghausiana*.

Hiermede zijn we beland bij het chapiter der zeldzame Zeggen en ik laat nu een paar bestand-vormers voorloopig nog maar onbesproken, daar kom ik toch later op terug. Vele van onze zegge-soorten zijn zeldzaam, van sommige weten we eigenlijk niet eens, of ze nog wel in ons land voorkomen. Daar staat weer tegenover, dat nog zeer onlangs een zeggesoort in ons land is ontdekt, die voorheen onopgemerkt is gebleven en bij naarstig zoeken zou misschien nog wel meer nieuws te vinden zijn. Slechts enkele, hoewel uitmuntende onderzoekers hebben zich tot nog toe met onze zeggen bezig gehouden: Kobus, Goedhart, Jongmans, Vuyck en in den laatsten tijd ook Jansen en Wachter en hun vrienden. Nu maken vele handen licht werk en wanneer nu eens een aantal onzer lezers hun aandacht wilden schenken aan dit werkelijk zeer mooi en belangrijk geslacht, dan kon dat nog wel eens goede gevolgen hebben voor de kennis van de Nederlandsche Flora. De Julimaand is daarvoor een zeer goede tijd en Augustus geeft ook nog genoeg. De algemeen voorkomende soorten hebt ge gauw onder de knie en dat geeft een goeden grondslag voor later onderzoek. Laat het u niet verdrieten, als ge bij het determineeren moeilijkheden ondervindt. Bewaar uw lastige planten of uw vermeende zeldzaamheden en nieuwigheden en stuur die na de vacantie aan ons op, dan zoeken wij dat wel voor u uit, temeer daar mijn vriend en collega Jansen ons zijn hulp daarbij heeft toegezegd. Maar de allereerste eisch is: leg een degelijk zeggen-herbarium aan. De planten zijn zeer gemakkelijk te drogen, want voor het meerendeel zijn het ondanks hun vochtige standplaats echte droogte-planten. Hoe dat precies zit, kan ik zoo gauw niet uitleggen. Droog zoo mogelijk heele planten, zorg in ieder geval, dat er een stuk wortelstok bij is, met bloeiende en als ze er zijn, ook niet bloeiende stengels en voorzie elk exemplaar van duidelijke aantekening van datum, vindplaats en standplaats, als ze op 't land staan den aard van den grond, al of niet in 't bereik van overstromingen of stormvloeden, als ze in het water staan de diepte en de gesteldheid van het water. Wie het extra goed wil doen, neemt ook nota van de andere planten, die in de onmiddellijke omgeving voorkomen. Een herbarium zoo opgevat en uitgevoerd kan groote waarde hebben en geeft alvast aan den samensteller zelf veel genoeg. Ik wil er zelfs wel een prijsvraag van maken en loof met genoeg vijf en twintig gulden uit voor de beste *Carex*-collectie, ter beoordeeling van Jansen en Wachter. De collectie blijft het eigendom van den bekroonde. In een volgend artikel willen wij het geslacht nog eens nader bekijken.

Wordt vervolgd

JAC. P. THIJSSÉ.